

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 719/2021-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Boledovičom, Úzka 4, Rovinka, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 14Csp/49/2016 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 14Csp/49/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Bratislava I **prikazuje** v konaní sp. zn. 14Csp/49/2016 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **707,05 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 719/2021 z 21. decembra 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručenú ústavnému súdu 6. decembra 2021 na ďalšie konanie, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznal finančné zadosťučinenie 3 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa ako žalobca v konaní sp. zn. 14Csp/49/2016 domáha proti poisťovni zaplatenia sumy 6 220,53 eur s príslušenstvom ako plnenia z havarijného poistenia. Na pojednávaní 18. februára 2020 neboli stranami vznesené návrhy na vykonanie dôkazov a súd uznesením vyhlásil dokazovanie za skončené. Pojednávanie bolo odročené pre účely vyhlásenia rozsudku na 18. marec 2020. Súd 12. marca 2020 oznámil stranám zrušenie pojednávania z dôvodu epidemiologickej situácie (COVID-19). Nový termín mal byť stranám oznámený písomne, k čomu už podľa sťažovateľa nedošlo. Sťažovateľ sa s odstupom času opakovane domáhal nariadenia pojednávania, ale súd v reakcii na výzvy stroho oznámil, že nový termín pojednávania nariadený nie je. V danej situácii právny zástupca sťažovateľa 30. septembra 2021 osobne navštívil kanceláriu súdu s cieľom zistenia, či nariadeniu pojednávania nebráni nejaká prekážka. Bolo mu oznámené, že infocentrum žiadnu závažnú prekážku nepozná. Sťažovateľ sa cez podateľňu okresného súdu 30. septembra 2021 mailom obrátil priamo na zákonnú sudkyňu s výzvou na nariadenie pojednávania a odstránenie prietahov. Súd na výzvu nereagoval.

3. Sťažovateľ argumentuje tým, že o žalobe podanej 23. novembra 2016 nie je vo veci rozhodnuté. Celková dĺžka konania trvá viac ako päť rokov. Sťažovateľ v prebiehajúcom spore pre postup poisťovne stratil úplne možnosť užívať vozidlo. Urgencie z jeho strany boli bez úspechu, súd na jeho výzvu ani nereagoval.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Okresný súd uviedol, že v konaní koná priebežne bez zbytočných prietahov, a preto považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za neopodstatnenú. Celkovú dĺžku konania okresný súd ospravedlňuje zaťaženou súdneho oddelenia, nepriaznivou epidemiologickou situáciou a s ňou súvisiacimi opatreniami. V závere žiadal ústavný súd zohľadniť výšku finančného zadost'učinenia.

5. Sťažovateľ v replike uviedol, že dôvody, ktorými okresný súd ospravedlňuje celkovú dĺžku konania, nemôžu byť na jeho ťarchu. Tiež uviedol, že v konaní bolo dokazovanie vyhlásené za skončené a úlohou sudcu bolo pripraviť vyhlásenie rozsudku. Okrem toho tvrdí, že z vyjadrenia okresného súdu je zrejmé, že rozsudok vo veci samej nebol pripravený, vyhlásený a doručený ani po uplynutí dvoch rokov.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom...“

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 16. decembra 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00).

8. Sťažovateľ sa v konaní domáhal poistného plnenia 6 220,53 eur s príslušenstvom z titulu havarijného poistenia. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska môže vykazovať znaky zložitosti najmä z dôvodu dokazovania (preštudovanie poistného spisu na DVD nosiči, výsluch svedkov aj výsluch znalca). V konaní bolo nutné posúdiť sporné miesto poistnej udalosti, keďže k poistnej udalosti nebola privolaná polícia, priebeh poistnej udalosti a ustáliť výšku škody. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že skutkovo a právne zložité sa môžu javiť konania, ktoré si na posúdenie skutočností vyžadujú odborné znalosti a ustanovenie znalca (IV. ÚS 28/05). Predmet sporu síce tvorí bežnú agendu všeobecných súdov, no z dôvodu sporných skutočností môže byť posúdenie veci právne a skutkovo komplikované. Ústavný súd však napriek uvádzanému procesnému sťaženiu prejednávania veci uvádza, že dobu rozhodovania presahujúcu obdobie troch rokov na jednom stupni konania považuje za ústavne neakceptovateľnú na riešenie akejkoľvek zložitej právnej otázky (III. ÚS 62/06).

9. Ústavný súd v správaní sťažovateľa nezistil skutočnosti, ktoré by výrazne ovplyvnili celkovú dĺžku konania. Sťažovateľovi možno v bagatelnej rovine vytknúť, že pri uplatnení žaloby nebol bez pochybností naformulovaný petit žaloby v časti upresnenie denného či ročného úroku z omeškania, na čo bol sťažovateľ výzvou súdu upozornený.

10. Ústavný súd v rámci hodnotenia postupu okresného súdu poukazuje na celkovú dĺžku doterajšieho konania od podania žaloby (23. novembra 2016), ktorá trvá viac ako päť rokov. V priebehu konania okresný súd vykonával bežné procesné úkony (doručovanie vyjadrení strán sporu a doručovanie výziev). K dĺžke konania prispelo opakované prerozdeľovanie spisov v súvislosti so zmenou sudcov (roky 2018, 2019, 2020 a 2021), odročovanie pojednávania 13. marca 2019 a 14. mája 2019 pre účely doplnenia dokazovania, 18. februára 2020 pre účely vyhlásenia rozhodnutia, 18. marca 2020 a 26. marca 2022 z dôvodu pandemických opatrení a obmedzeného režimu chodu súdu. Okresný súd už uznesením z 18. februára 2020 vyhlásil dokazovanie za skončené, no dospel k záveru, že vo veci je potrebné vykonať ďalšie dokazovanie z dôvodu objasnenia záverov znaleckého posudku o technickej prijateľnosti poškodenia vozidla a predloženia výšky plnenia. Naposledy bol termín pojednávania stanovený na 30. marec 2022.

11. Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu kratšie obdobie nečinnosti všeobecného súdu nemusí vzhľadom na okolnosti prípadu odôvodňovať naplnenie vzniku zbytočných prietáhov. Za akceptovateľné treba považovať obdobie maximálne troch mesiacov (II. ÚS 21/01, III. ÚS 30/03). Ústavný súd konštatuje, že v postupe okresného súdu sú neprehliadnuteľné časové úseky medzi vykonanými procesnými úkonmi v rozsahu troch až piatich mesiacov.

12. K námietke okresného súdu, týkajúcej sa opakovanej zmeny zákonného sudcu a personálneho zaťaženia súdu, ústavný súd už viackrát vyslovil, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Ústavný súd konštatuje, že Okresný súd Bratislava I je, čo sa týka včasnosti vybavovania vecí, na ústavnom súde neprímerane často napádaný. Ústavný súd v tejto súvislosti upozorňuje, že už vo viacerých nálezoch (III. ÚS 204/2021, III. ÚS 37/2021, III. ÚS 694/2021, III. ÚS 301/2021, III. ÚS 164/2021, III. ÚS 378/2021) vyslovil, že tento rozsiahly a akútny problém by si vyžadoval od rezortného ministerstva rýchle a efektívne riešenie.

13. Okresný súd odročenie termínov pojednávania ospravedlňoval nepriaznivou pandemickou situáciou a s ňou súvisiacimi opatreniami. Ústavný súd túto okolnosť v skorších prípadoch už kvalifikoval ako nie bezvýznamnú (III. ÚS 287/2020, III. ÚS 57/2022). Na druhej strane ústavný súd dodáva, že aj v čase pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody a ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky akéhokoľvek účastníka konania spojené s právoplatným rozhodnutím veci (III. ÚS 573/2021).

14. Dĺžka konania, ktorú ústavný súd posudzoval, predstavovala viac ako päť rokov na jednom stupni konania. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľa, kvalifikoval postup okresného súdu v okolnostiach prípadu ako ústavne neakceptovateľný a deklaroval porušenie uplatnených práv (porov. rozsudok EŠLP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01, ktorý kvalifikoval porušenie včasnej ochrany trojročným konaním na jednom stupni). Aj napriek tomu, že v konaní bol nariadený termín pojednávania na 30. marec 2022, ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy), keďže pre naplnenie uplatneného práva nepostačuje rozhodnutie, ale vyžaduje sa právoplatné skončenie veci vrátane rozhodnutia o všetkých procesných záležitostiach.

IV.

Prímerané finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

15. Sťažovateľ sa domáhal aj finančného zadost'učinenia 3 000 eur. Jeho cieľom je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd zohľadnil celkovú dĺžku civilného konania, predmet sporu, význam sporu pre sťažovateľa a správanie sťažovateľa. Deklarovanie porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania už implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok (III. ÚS 336/2021). Ústavný súd na dovŕšenie nápravy (čl. 127 ods. 3 ústavy) považoval za náležité priznať sťažovateľovi satisfakciu aj v relutárnej podobe 2 000 eur.

16. Sťažovateľ má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur spolu s 20 % DPH a za úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 (replika) v sume 193,50 eur, režijný paušál v sume 11,63 eur spolu s 20 % DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 707,05 eur

(§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu